

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 10 Sayı: 49 Volume: 10 Issue: 49

Nisan 2017 April 2017

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

DUANIN PSİKANALİZİ PSYCHOANALYSIS OF PRAYING

Bedri KATIPOĞLU*
Muhammet KATIPOĞLU**

Öz

Kadiri mutlak olan yüce bir varlığa yönelme ve sığınma fitratıyla yaratılan insanın bu amaçla gerçekleştirdiği davranışlardan bir tanesi hatta en önemlisi duadır. Seslenmek,çağırarak,yalvarmak ve dilekte bulunmak anlamlarını ihtiva eden dua,tüm dinlerde görülen bir davranış olmasına rağmen en gerçek ifadesini ve anlamını İslam Dininde bulur. Çünkü İslam'a göre dua müminin silahıdır ve dinin direğidir. Dua etmek özellikle insanın ruh sağlığını yakından ilgilendirdiği için fevkalade önemlidir. Psikopatolojik rahatsızlıkların büyük çoğunluğunda korku ve hüzn gibi duygular egemendir. Bu olumsuz duyguların oluşturduğu gerilimli bir ruh halini sadece ilaç tedavisi ile gidermek mümkün değildir. Bunu ancak destekleyici ve motive edici psikoterapi ile yapmak mümkündür. Onu da sağlamanın en güzel pratiği de duadır. Dua, insanın Allah ile kurduğu en kuvvetli iletişim şeklidir.

Anahtar Kelimeler: Dua, Psikoterapi, Din.

Abstract

Praying is one of even the most important one of the acts that human beings who are created with the nature of heading towards a supreme being the almighty and trusting in God carry out with that purpose. Although praying which contains the meaning of appealing calling, begging and wishing is an act which is seen in all religions, it finds its most real expression and meaning in the religion of Islam. Because according to Islam, praying is the believer's weapon and the support of the religion. Praying is highly important especially as it is closely related to people's spiritual health. Emotions like fear and sadness are dominant in most of psychopathological indispositions. It is not possible to remove the condition of the stressed spirit that those negative emotions form only through the medicine treatment. It is possible to achieve this only through supporting and motivating psychotherapy. Praying is the best practical way of achieving it. Praying is the strongest way of communication between a human and Allah.

Keywords: Prayer, Psychotherapy, Religion.

1. GİRİŞ

Üstün ve Yüce bir varlığa sığınma ve yönelme fitratıyla yaratılan insanın bu amaçla gerçekleştirdiği davranışlardan bir tanesi belki de en önemlisi duadır. Kur'an-ı Kerim'e göre dua etmeyenler değersiz kişilerdir.¹ Seslenmek, çağırarak, yalvarmak ve dilekte bulunmak anlamlarını ihtiva eden dua tüm dinlerde görülen bir davranış olmasına rağmen en gerçek ifadesini ve anlamını İslâm'da bulur. Çünkü İslâm'a göre dua müminin silahıdır ve dinin direğidir. Göklerin ve yerin nurudur. Yine dua rahmetin anahtarıdır, abdest namazın anahtarıdır, namaz da cennetin anahtarıdır.²

İnsanın Allah ile kurduğu iletişim yöntemlerinden birisi olan dua, insanın psikosomatik bir huzur içinde yaşamasını temin eden ve insana en sıkıntılı dönemlerinde bile yüksek bir sinerji veren bir davranıştır. Gerek bireysel ve gerekse sosyal gerilimlerde kullanılan psikofarmakolojik tedavi yöntemlerinden çok daha etkili olan bir yaklaşımdır dua. Antidpresif ilaç kullanımı son yıllarda maalesef artmış durumdadır. Oysa nörotik veya psikotik kökenli bir çok rahatsızlıkta duanın önemini vurgulamak gerekir. Hekimler veya psikologların çeşitli kimyasallarla çözüm aradıkları psikopatolojik belirtilerin aslında dua ile daha çabuk düzelebileceğini gösterebilmektir.

Dua'nın insanın fitratında bulunduğunu anlamak için yine Kur'an-ı Kerim ayetlerine bakmak yeterlidir. "İnsana bir sıkıntı dokunduğu zaman gerek yan yatarken gerek otururken ve gerek ayakta iken

* Yrd. Doç. Dr. Bedri KATIPOĞLU, Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

** Muhammet KATIPOĞLU, Doktora Öğrencisi, Uludağ Üniversitesi

¹ Furkan 77

² Gümüşhanevi, İ. V. (1982). *Ramuz El'Ehadis, Hadisler Deryası*, Çev.A.Bekkine, Milsan Basın Sanayi, 1 / 207.

bize dua eder durur. Derken kendisinden sıkıntıyı giderince sanki ona dokunan bir sıkıntı için bize yalvarmamış gibi geçip gider. İşte o müsriflere yaptıkları ameller süslenmiştir.”³

“Görmedin mi size ayetlerinden göstermek için nimetiyle geminin denizde akışını? Şüphe yok ki bunda pek sabırlı ve çok şükredici olanlar için birçok ayetler vardır. Onları kara bulutlar gibi dalga sardığı vakit dini Allah’a halis kılarak Allah’a yalvarırlar. Onları karaya çıkardığı vakit ise içlerinden doğru giden de bulunur. Ayetlerimizi bile bile inkar edenler ancak gaddar ve nankör olanlardır.”⁴

Bu ve benzeri ayetlere baktığımızda dua etme ihtiyacının insan fıtratında mevcut olduğu görülecektir. Her insan dünya hayatında birtakım sıkıntı ve üzücü hadiselerle karşılaşabilir. Dünyaya geliş amacı ve imtihanın sırrı zaten buradadır.⁵ Bu nedenledir ki sadece Müslümanlar değil diğer din mensupları da dua etme ihtiyacı hisseder. Hatta Allah’ın varlığını kabul etmeyenler dahi sıkıntılı anlarında Allah’ın adını anarlar. Çünkü bu temayül beşeriyetin fıtratında mevcut bir hakikattir.

Dua etmek özellikle insanın ruh sağlığını yakından ilgilendirdiği için çok önemlidir. Psikopatolojik rahatsızlıkların büyük çoğunluğunda korku ve hüznün gibi duygular egemendir. Bu olumsuz duyguları sadece ilaç tedavisi ile gidermek tabii ki mümkün değildir. Bunu ancak destekleyici, motive edici psikoterapi ile yapmak mümkündür. Onu da sağlamanın en güzel pratiği duadır. Bu yönleriyle dua insanlara karşı bir şifa ve ruhsal bunalımlara karşı koruyucu bir etki yapar. Bu itibarla dua etmeyen toplumlar ruhen ve ahlaken çökmüş demektir.

Büyük psikopatoloji alimlerinden olan **Mazhar Osman “Tababeti Ruhiye”** adlı eserinde psikolojik açıdan bu tür konulara oldukça önem verir. O şöyle der: “Kültür ve medeniyetten bahsederken dinin tesirini de hatırlamak gerekir. İnsanlarda en esaslı terbiye dinle başlar. Din terbiyesi insanı birçok kötülüklerden ve ruhsal gerilimlerden korur. Her din kötülüğü ve tembelliği men eder. Buna mukabil çalışmayı emreder. Kalpte kin ve düşmanlığa müsaade etmez. Düşmanına bile af ve merhameti telkin eder. Yemekte içmekte itidal tavsiye eder. Zina ve sarhoşluğa düşmandır. Katle ve intihara mani olur. Tevekkül ve kanaat dindarlığın iki hazinesidir. Özellikle İslâm Dini insanların ruh ve sinir sağlığını koruyan dinlerin başında gelir. Hele içkiye karşı amansız düşmanlığı, evlilik hayatını dünya cehennemi yapmaktan kurtaran boşanma kolaylığı, ne fazla sevinmeğe ne de fazla yerinmeğe müsait olmayan tevekkül felsefesi, iyiliği ve fenalığı Allah’tan bilme inancı, zekatı farz ederek cömertliği getirmesi, kanaat telkini ile medeniyetin göz kamaştırıcı ihtiraslarından men ederek itidalkar faziletleri yüzünden bizlere taktirden başka söylenecek bir şey yoktur. Fakat dinsizlik, işte ruhsal hastalıkların mühim sebeplerinden biri. Bir şeye inanmamak yeni nesillerin ruhlarında önemli sarsıntılar yapmıştır. Sarsılmaz zannedilen eski kanaatlerin kalmayışı, fakirle zengin, küçükle büyük arasındaki hududun Allah tarafından çizildiği inancının yıkılması, hayatın zahmetlerine karşı tevekkülle katlanmak tesellisini insanların ruhundan silmiş olmaları, onların yerine ihtiras, ihtilal, öldürmek ve ölmek hislerini yerleştirmiştir. Bunların sonunda gelecek olan hal nevrotik ve psikotik hallerdir.”

Ayet ve hadislerde de dua teşvik edilmiştir:

1- “Kullarım sana beni sorarlarsa, bilsinler ki ben gerçekten onlara yakıным. Dua eden bana dua ettiği zaman duasını kabul ederim, o halde onlar da benim davetime koşsunlar ve bana iman etsinler ki doğru yola erebilsinler.”⁶

2- “Rabbimiz buyurdu ki: Bana dua edin duanızı kabul edeyim. Bana ibadet etmekten yüz çevirenler yarın alçalmış olarak cehenneme gireceklerdir.”⁷

3- “Allah Resulü sallallahü aleyhi ve sellem buyurdu: Allah Teala şöyle buyuruyor: Ben kulumun zannı üzereyim. Beni andığı zaman ben onunla beraberim. Eğer beni kendi nefsinde anarsa ben de onu kendi nefsimde anarım. Eğer beni bir topluluğun içinde zikrederse ben de onu o topluluktan daha hayırlı bir topluluğun içinde anarım. Bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir arşın yaklaşırım. Bana bir arşın yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. Bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim.”⁸

³ Yunus 12

⁴ Lokman 32

⁵ Bakara 155, Mülk 2

⁶ Bakara 186

⁷ Mümin 60

⁸ Er-rudani (?). *Büyük Hadis Külliyyatı*, 5 / 9206

⁹ age., 5 / 9233

¹⁰ Age., 5 / 9234

¹¹ Age., 5 / 9220

¹² Age., 5 / 9221

¹³ Rad 14, Kehf 14, Kasas 88, Ahkaf 5

¹⁴ Zümer 22, Zuhruf 36-37, Kaf 16, Haşr 19, Mücadele 19

¹⁵ Bakara 286

¹⁶ Araf 23

¹⁷ Enbiya 83

4- "Kulun Rabbine en yakın olduğu hal secde halidir. Onun için duayı çoğaltın"⁹

5- "Kim şiddetli ve sıkıntılı hallerinde duasının kabul edilmesinden hoşlanıp sevinç duyarsa rahat haldeyken çok dua yapsın."¹⁰

6- "Allah katında duadan daha kıymetli bir şey yoktur."¹¹

7- "Dua ibadetin beynidir"¹²

Dua sadece Allah Teala'ya yapılmalı araya başka araçlar konulmamalıdır. Zaten her namazda Fatiha suresinde Allah'tan başkasına tapılmayacağı ve sadece Allah'tan yardım isteneceği sözü verilir. Eğer dua Allah'tan başkasına yapılırsa kişi hem küfre düşmüş olur hem de saçmalamış olur.¹³

Allah'ı (c.c.) zikretmek ve sadece ona yönelerek dua etmek tabii ki ibadetlerin en büyüğüdür. Ve Allah insanlara şah damarından daha yakın olup her an bizimle beraberdir. Kur'an-ı Kerim "Sakın Allah'ı unutmayınız" mesajını verirken unutanların şeytanın esiri olduklarını dolayısıyla Allah tarafından şiddetli bir şekilde kınandıklarını beyan buyurmaktadır.¹⁴

Allah (c.c) Kur'an-ı Keriminde kendisine nasıl dua edileceğini de kullarına öğretmektedir. Allah Teala kullarına daha ziyade göndermiş olduğu Resullerinin diliyle duayı öğretmektedir. Bu itibarla Müslümanlar öncelikle bu dualara bakarak Allah'a yalvarmalıdır.

"Ey Rabbimiz unuttur veya hata edersek bizi sorumlu tutma."¹⁵ Kur'an-ı Kerim Hz. Adem ile Hz. Havva kıssasını beyan buyururken onların şöyle dua ettiklerini haber vermektedir. "Onlar da Rabbimiz, biz nefislerimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen muhakkak kötü akibete düşenlerden oluruz dediler."¹⁶ Kur'an-ı Kerim Hz. Eyyüp'ten bahsederken de şu duayı öğretir. "Ya Rabbi gerçekten benim başıma dert isabet etti. Halbuki sen merhamet edenlerin en merhametlisin."¹⁷ Hz. Zekeriyya da "Rabbim beni yalnız bırakma" şeklinde Allaha dua etmiştir.¹⁸ Diğer yandan Hz. Yusuf da "Beni Müslüman olarak öldür ve beni salih kullarına kat."¹⁹ şeklinde dua etmiştir. Hz. Yunus da balığın karnında olduğu sırada Allah'a şöyle dua etmiştir. "Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni tenzih ederim. Ben cidden haksızlık edenlerden oldum" demiştir.²⁰ Yine Kur'an-ı Kerim Hz. Yunus hakkında "Eğer çok tesbih edenlerden olmasaydı muhakkak dirilme gününe kadar balığın karnında kalırdı" buyurmaktadır.²¹ Hz. Musa'da şöyle dua etmiştir. "Rabbim göğsümü açıp genişlet ve işimi bana kolaylaştır."²²

Dua sadece Allah'a yapılmalıdır. Bütün istek ve temenniler de sadece Allah'a havale edilmelidir. Allah'tan başkalarına dua etmek şirkdir. Dolayısıyla kesin bir saçmalık ve kesin bir dalalettir. Ancak melekler mümin insanlar için dua ve istiğfar edebilirler.²² Allah'a sığınmanın ve Allah'tan yardım istemenin en güzel yolu ise sabır ve namazdır.²³ Dua'nın en faziletlisi de dünya ve ahiret için af ve afiyet dilemektir.²⁴ Duanın kabul edilip edilmemesi öncelikle iman ile ilgilidir. İman eden ve salih amelde bulunanların dualarının kabul edileceğini Kur'an-ı Kerim haber vermektedir (Şura 26). Kafirlerin ise zulme uğrayanlar hariç dualarının kabul edilmeyeceği sabittir (Muhammed 8-9, Mümin 50). Müslümanların duaları ise emri bil maruf ve nehyi anil münker ile yakından ilgilidir. Peygamber efendimiz bu konuda şöyle buyurmaktadır. "Nefsim yedi kudretinde olana yemin ederim ki ya emri bil-maruf ve nehyi anil-münkeri yapacaksınız veya Allah kendi tarafından size neredeyse azabını gönderecektir. Sonra ona dua edeceksiniz de duanız da kabul olmayacaktır."²⁵

Müslüman, müslüman kardeşi için dua edebilir. Peygamber efendimiz bu konuda şöyle demektedir. "Kişi müslüman kardeşine arkasından gıyabında dua ederse melekler, Amin aynısı sana da

¹⁸ Enbiya 89

¹⁹ Yusuf 101

²⁰ Enbiya 87

²¹ Saffat 143-144

²² Taha 25-26

²³ Bakara 45

²⁴ Gümüşhanevi, İ. V. (1982). *Ramuz El'Ehadis*, Hadisler Deryası, Çev. A. Bekkine, Milsan Basın Sanayi, 1 / 77

²⁵ age, 2 / 459

²⁶ Age., 5 / 9239

²⁷ El-elbani (1988). *Camiğussair ve Ziyade, Feth'ül'Kebir*, 3. Baskı, Beyrut, 2 / 6234

²⁸ age., 1 / 793

²⁹ Ahzap 56; Er-rudani (?). *Büyük Hadis Külliyyatı*, 5 / 9249

³⁰ El-elbani (1988). *Camiğussair ve Ziyade, Feth'ül'Kebir*, 3. Baskı, Beyrut, 2 / 4290

³¹ Ali İmran 173 Kehf 27 Hac 78

³² Haşr 10; Er-rudani (?). *Büyük Hadis Külliyyatı*, 1 / 2391; Gümüşhanevi, İ. V. (1982). *Ramuz El'Ehadis*, Hadisler Deryası, Çev. A. Bekkine, Milsan Basın Sanayi, 1 / 214,269,300

³³ Yunus 106 Ahkaf 5

³⁴ Tevbe 103

³⁵ Araf 55

³⁶ İsra 110

³⁷ Er-rudani (?). *Büyük Hadis Külliyyatı*, 5 / 9251

³⁸ age., 9255

olsun derler.”²⁶ Ve yine Peygamber efendimiz şöyle demiştir.”Kim bir hidayete çağırırsa o hidayete tabi olanların mükafatının aynısı onların mükafatından hiçbir eksilme olmaksızın bu kimseye de verilir. Kim de dalalete çağırırsa peşine düşenlerin her birinin günahı kadar günah da ona yazılır. Ve bu diğerlerinin günahından bir şey eksiltmez.”²⁷

Anne ve babalar kendilerine dua eden çocukların amelinden istifade eder. Peygamber efendimiz bu konuda şöyle buyurmuştur. “İnsan oğlu öldüğü zaman amel defteri kapanır. Ancak üç şey müstesnadır. Sadakayı cariyeye, faydalanılan ilim, dua eden salih evlat”²⁸

Peygamber efendimiz ümmetinden kendisine dua etmelerini ve salatü selam getirmelerini de istemiştir. Cenab-ı Hak da ona salat ve selam getirin diye de emir vermiştir.²⁹

Dua esnasında kabirlerden medet beklemek şirktir. Enbiyanın yani peygamberlerin kabirlerini mescid edinen kimselere Allah’ın gazabı şiddetlidir. Peygamber efendimiz de bu konuda şöyle demiştir. “Yahudileri Allah kahretsin, zira onlar enbiyanın kabirlerini mescid edinmişlerdir.”³⁰ Bu Hadisi şerif türbeleri ve orada bulunan şeyh veya alimleri put haline getirmemek gerektiğini vurgulamaktadır. Sadece Allah bize yeter o ne güzel vekildir ve ne güzel yardımcıdır denilmelidir. Zira Allah’tan başka sığınılacak başka bir ilah asla yoktur.³¹ Türbe veya kabir ziyaretlerinde ölülere ancak selam verilebilir ve onlar için Kur’an okunabilir ya da onların affedilmesi için Allah’a dua edilebilir.³² Ama ölüden asla medet umulmaz. Zira ölülerden medet umanların dalalet içinde olduklarını Kur’an-ı Kerim haber vermektedir.³³

Salat, Arap dilinde dua anlamına da gelir. “ Ey peygamber, müminlere selat et, çünkü senin duan onlar için huzur ve sükunettir.”³⁴

Dua’da esas hedef istenilen şeye kavuşma ve korkulardan kurtulma amacı bulunmaktadır. Bu da tabi ki ancak Allah’tan istenir.İslâm bilginleri meşru duanın yanında bidat dua şekillerini de tespit etmişlerdir. Mesela ölü ya da gaip birinden medet ummak veya ey efendi hazretleri ya da ey şeyh hazretleri bana mağfiret et ve benim tevbeni kabul et gibi sözleri söylemek küfür ve şirktir.

Dua, gönülden gizlice bağırmanın ve samimiyetle yapılmalıdır.”Rabbimize gönülden ve gizlice yalvarın. Doğrusu o aşırı gidenleri sevmez.”³⁵ “De ki: İster Allah diye dua edin ister Rahman diye dua edin.Hangi isimle çağırırsanız o en güzel isimler hep onundur.Bununla beraber namazda sesini pek yükseltme.Kendini işitmeyecek kadar da gizleme.İkisinin arası bir yol tut.”³⁶

Peygamber efendimiz de dua konusunda şöyle buyurmaktadır:”Biriniz dua ettiği zaman Allah’ım eğer dilersen beni bağışla demesin. İstemesinde samimi ve azimli olsun. Çünkü hiç kimse Allah’ı zorlayamaz.”³⁷ “ Birinizin duası Rabbime dua ettim de kabul etmedi diyerek acele etmediği sürece mutlaka kabul olunur.”³⁸ “ Allah’a kabul edileceğini yakinen bilerek dua edin.Çünkü Allah, gafletle kalpten yapılan duaları kabul etmez.”³⁹ “Allah kendisinden istemeyene gazap eder.”⁴⁰ Şüphesiz Allah haya sahibidir. Kulu kendisine ellerini kaldırırsa o iki elini boş ve hüsrana uğratan şekilde geri çevirmekten haya eder.”⁴¹

2. KUR’AN-I KERİM VE HADİS’İ ŞERİFLERDE DUA

2.1. Hidayet için dua: “Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet.Gazaba uğrayanların ve sapıklarınkine değil.”⁴² “Hani bir vakit İbrahim, İsmail ile beraber Beyt’in (Kabe) temellerini yükseltiyor ve ikisi birden şöyle dua ediyorlardı:Ey Rabbimiz, bu işimizi sen kabul buyur.Şüphesiz ki daima işiten ve daima bilen ancak sensin. Ey bizim Rabbimiz,hem bizi yalnız senin için boyun eğen Müslüman kıl ve zürriyetimizden yalnız senin için boyun eğen Müslüman bir ümmet yetiştir ve bizlere ibadetimizin yollarını göster ve tevbe ettikçe üzerimize rahmetinle bak. Çünkü tevbeleri en çok kabul eden ve müminleri hakkıyla esirgeyen ancak sensin.Ey Rabbimiz, hem de onlara içlerinden öyle bir peygamber gönder ki, üzerlerine ayetlerini okusun ve kendilerine kitabı ve hikmeti öğretsin ve içlerini dışlarını temizleyip paklasın.Şüphesiz yegane galip ve tam hikmet sahibi ancak sensin.”⁴³

“Ey Rabbimiz, indirdiğin kitaba iman ettik ve resulüne tabi olduk, bizi o şahitlerle beraber yaz. Ey Rabbimiz, biz Rabbimize inanınız diye insanları imana çağırın davetçiyi işitip hemen imana geldik.Ey Rabbimiz bizim günahlarımızı bağışla ve kusurlarımızı ört, canlarımızı da iyilerle beraber al. Ey Rabbimiz,

³⁹ Er-rudani (?). *Büyük Hadis Külliyyatı*, 5 / 9247

⁴⁰ age., 5 / 9258

⁴¹ age., 5 / 9246

⁴² Fatıha 1-7

⁴³ Bakara 127-129

⁴⁴ Ali İmran 53, 193-194

⁴⁵ Yusuf 101

⁴⁶ İbrahim 40-41

⁴⁷ Furkan 74

⁴⁸ Ahkaf 15

⁴⁹ Bakara 286

⁵⁰ Ali İmran 193

peygamberlerine vaad ettiklerini bize ver. Kıyamet gününde yüzümüzü kara çıkarma. Şüphe yok ki sen asla sözünden dönmezsin."⁴⁴ "Beni müslüman olarak vefat ettir ve beni salihlere kat."⁴⁵

2.2. Hayırlı nesil için dua: "Rabbim, beni namaza devam eder kıl.Soyumdan olanları da.Ey Rabbimiz duamı da kabul buyur.Ey Rabbimiz hesabın başa geleceği gün bana, anneme ve babama, bütün müminlere mağfiret buyur."⁴⁶ "Onlar ki: Ey Rabbimiz, bize zevcelerimizden ve nesillerimizden göz aydınlığı ihsan buyur ve bizi muttakilere rehber kıl derler."⁴⁷ "Ya Rab dedi: Bana öyle ilham et ki, bana, anneme ve babama verdiğin nimetine şükredeyim ve razı olacağın iyi ameller işleyeyim. Zürriyetim hakkında da benim için ıslah nasip eyle. Çünkü ben tevbe ile sana yöneldim.Ben gerçek Müslümanlardanım."⁴⁸

2.3. Tevbenin kabulü için dua: "Peygamber, Rabbinden kendisine ne indirilmiş ise onların hepsine iman etti, müminler de. Onların hepsi Allah'a, onun meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler.Biz Allah'ın peygamberlerinden hiçbirinin arasını ayırmayız. **Dinledik ve itaat ettik.** Ey Rabbimiz mağfiretini niyaz ederiz. Bizi bağışla, son varışımız ancak sanadır dediler. Allah hiç kimseye gücünün yeteceğinden öte yük yüklemmez. Herkesin kazandığı hayır kendi faydasına yaptığı kötülük de zararınadır.Ey Rabbimiz, eğer unuttuk yahut yanıldıysak bizi tutup sorguya çekme. Ey Rabbimiz, hem bize bizden evvelkilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz,hem bize gücümüzün yetmeyeceği yükü yükleme ve bizim günahlarımızı bağışla.Bizi mağfiret eyle, bize rahmetini ihsan eyle, sensin mevlamız, o kafirler grubuna karşı bize yardım et."⁴⁹

2.4. Günahların affedilmesi için dua: "Ey Rabbimiz, bizim günahlarımızı bağışla ve kusurlarımızı ört, canlarımızı da iyilerle beraber al."⁵⁰

2.5. Allah'ın azaptan koruması için dua: "Yine insanlardan diğer bir kısım da var ki:Ey Rabbimiz, bize hem dünyada iyilik hem de ahirette iyilik ver ve bizi cehennem ateşinden koru derler."⁵¹ " Rahmanın kulları yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürürler.Cahiller kendilerine laf attıkları vakit de selamete derler.Onlar Rableri için secde ve kıyamla gecelerler.Onlar şöyle derler:Rabbimiz, bizden cehennem azabını uzaklaştır. Çünkü onun azabı bir helâktir."⁵²

2.6. Kıyamet gününde selamet için dua: "Ey Rabbimiz, peygamberlerine vaad ettiklerini bize ver.Kıyamet gününde yüzümüzü kara çıkarma. Şüphe yok ki sen asla sözünden dönmezsin."⁵³

2.7. Allah'tan hayır istemek: "Bana benden sonra gelecekler arasında güzel bir nam ver."⁵⁴

2.8. Allah'tan cennet talep etmek: "Beni Naim cennetinin varislerinden kıl."⁵⁵

2.9. Allah'tan ilim ve İnşirah istemek: "De ki Rabbim ilmimi artır." "Musa dedi ki: Rabbim benim göğsüme genişlik ver.Bana işimi kolaylaştır.Dilimden de şu düğümü çöz ki sözümü iyi anlasınlar."⁵⁶

2.10. Allah'tan rahmetini istemek: "Ey Rabbimiz, bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi haktan saptırma. Bize kendi tarafından rahmet ihsan eyle. Şüphesiz sen çok ihsan edicisin."⁵⁷ "O genç yiğitler mağaraya çekildikleri vakit şöyle dediler: Ey Rabbimiz, bizlere tarafından bir rahmet ihsan eyle ve işimizde bize bir başarı ihsan eyle."⁵⁸ "Rabbin kendisinden başkasına ibadet etmemenizi , ana ve babaya iyilik etmenizi emir buyurdu. Eğer onlardan birisi yahut ikisi yanında ihtiyarlarsa sakın onlara öf bile deme. Onları azarlama. İkisine de iyi ve yumuşak söz söyle. İkisine de acıyıp tevazu kanadını indir.Ve de ki: Rabbim onların beni küçük iken terbiye edip yetiştirdikleri gibi ikisine de merhamet et."⁵⁹ "Ey Rabbimiz, bizlere ve iman ile bizi geçmiş olan kardeşlerimize mağfiret buyur ve gönüllerimizde iman etmiş olanlara karşı kin tutturma. Ey Rabbimiz şüphe yok ki sen çok şefkatlisin çok merhametlisin."⁶⁰

2.11. Kafir ve zalimlere karşı Allah'ın yardımını istemek: "Ey Rabbimiz, üzerimize sabır yağdır, ayaklarımızı sabit kıl ve kafirler grubuna karşı bize yardım et."⁶¹ "Musa dedi ki: Ey kavmim siz gerçekten Allah'a iman ettinizse ve ona ihlas ile teslim olmuş Müslimler iseniz artık ona güvenin. Onlar da dediler ki:Biz Allah'a güvendik. Ey Rabbimiz bizi o zalim kavmin fitnesine düşürme. Bizi rahmetinle o kafir kavimden kurtar."⁶² "De ki Rabbim, tehdit edildikleri şeyi bana mutlaka göstereceksen beni o zalimler

⁵¹ Bakara 201

⁵² Furkan 63-65

⁵³ Ali İmran 194

⁵⁴ Şuara 84

⁵⁵ Şuara 85

⁵⁶ Taha 114

⁵⁷ Ali İmran 8

⁵⁸ Kehf 10

⁵⁹ İsra 23-24

⁶⁰ Haşır 10

⁶¹ Bakara 250

⁶² Yunus 84-86

⁶³ Müminun 93-94

⁶⁴ Mümtahine 5

⁶⁵ Müminun 97-98

⁶⁶ Müminun 28-29

topluluğunun içinde tutma Rabbim.”⁶³ “Ey Rabbimiz, bizleri o kafirler için imtihan mevzuu yapma ve bizlere mağfiret buyur.Ey Rabbimiz, şüphesiz ki, Aziz ve Hakim olan ancak sensin.”⁶⁴

2.12. Şeytandan korunmak için yapılacak dua: “Ve de ki: Rabbim, şeytanların dürtüklemelerinden sana sığınırım. Onların başıma üşüşmelerinden de sana sığınırım Rabbim.”⁶⁵

2.13. Ulaşımında selamet için yapılacak dua: “Sen yanındakilerle birlikte geminin üzerine çıktığında şöyle de:Zalimler topluluğundan bizi kurtaran Allah’a hamd olsun. Şunu da söyle: Rabbim beni bereketli bir yere indir. Sen konuk ağırlayanların en hayırlısısın. ”⁶⁶

3. PEYGAMBER EFENDİMİZİN (S.A.V) YAPTIĞI BAZI DUALAR VE DUA KONUSUNDA SÖYLEDİĞİ BAZI SÖZLER

Hangi dua daha üstündür diye sorulduğunda Peygamber efendimiz şöyle buyurdu:Rabbinden hem dünyada hem de ahirette sana afiyet ve ihsan etmesini niyaz et.”⁶⁷ Peygamber efendimizin en çok yaptığı dua şudur.”Allah’ım bize dünyada iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi ateşin azabından koru.”⁶⁸ Diğer dualardan bazıları da şöyledir:”Ey Allah’ım gam ve kederden sana sığınırım.Acizlik ve tembellikten sana sığınırım. Korkaklıktan ve cimrilikten, borcun baskısından ve adamların zorlamasından sana sığınırım.”⁶⁹ “Allah’ım küfür, fakirlik ve kabir azabından sana sığınırım.” Ey Allahım! yaşam ve ölümün fitnessinden de sana sığınırım. ⁷⁰“Ey Allah’ım fayda vermeyen ilimden sana sığınırım.”⁷¹ “Ey kalpleri evirip çeviren, kalbimi dinin üzerinde sabit kıl.”⁷² “Günah ya da akrabadan alakayı kesme olmadıkça kulun Allah’a yapmış olduğu duanın karşılığında Allah ona ya istediğini verir ya da benzeri bir belayı ondan önler.”⁷³

Ayet ve hadislerden anlaşıldığı gibi dua insan fitratında mevcut bir hakikattir. Ve insan ancak dua sayesinde Allah’a (c.c.) yaklaşır ve ancak dua vesilesi ile huzur bulur. Zira kalpler ve gönüller ancak Allah’ın zikri ile huzur bulur ve Allah’ı zikretmek en büyük ibadettir.⁷⁴ Allah’ı unutup ona dua etmeyenler ve onu zikretmekten yüz çevirenler ise Allah ve Resulü tarafından şiddetli bir şekilde kınanmakta ve azaba müstahak oldukları haber verilmektedir.⁷⁵

Bazı kişilerin duaları ise diğerlerinden daha farklı olup mutlak surette kabul edilirler. Allah’ın en seçkin kulları peygamberler başta olmak üzere, mazlumun duası, yolcunun duası, ve babanın çocuğuna yaptığı dua mutlaka tutulur.⁷⁶ Bu nedenle esas hedef bu kişilerin hayır dualarını almaktır. Eğer tam tersi olur da onların bedduaları alınırsa Allah’ın gazabı mutlaka tecelli eder hem de iki cihanda. Nice peygamberlerin bedduaları sayesinde birçok kötü kavim helak olmuştur.⁷⁷ Tıpkı bunun gibi zulme uğrayan insanların duaları da kabul olur. Bu nedenle mazlumun ahını almamak lazımdır. Zira mazlumun ahı devirir şahı veya alma mazlumun ahını çıkar aheste aheste gibi kelamı kibarları unutmamak gerekir.Dünyanın çeşitli bölgelerinde ve ülkemizde inanan insanlara yapılan zulümler ve bu zulümlerin neden olduğu gözyaşları adeta Tuna nehrini geçmiştir.Zalimler sadece bu gözyaşları nedeniyle bile yıkılmayı hak etmişlerdir.Küfür kıyamete kadar devam edebilir ama zulüm asla. Ve zulm ile abad olanın akıbeti berbat olur.

4. SONUÇ

Literatürde dua “seslenmek, çağırarak, istemek, yardım talep etmek” manalarına gelmektedir. Dini boyutta bakıldığında ise dua, insanın bütün benliğiyle Allah’a yönelerek maddi ve manevi isteklerini O’na arz etmesi demektir. Temeli, insanın Allah’a halini arz etmesi ve O’na niyazda bulunması olduğundan dua, Allah ile kul arasında olan bir irtibattır. Duada daima tâzim ve tâzimle birlikte istekte bulunma anlamı vardır. Dua aynı zamanda zikir ve ibadettir. Böylece duada biri zikir ve saygı, diğeri de dilek olmak üzere iki önemli unsur bulunmaktadır. Bu sebeple Hz. Peygamber (s.a.s.) “Dua ibadetin özüdür.” buyurmuştur. Aynı sebeple en önemli ibadet olan namaz da dua (salât) kelimesiyle ifade edilmiştir.

İnsanların Allah ile iletişim kurmalarının en önemli göstergelerinden biri de şüphesiz duadır. Dua, hem tevbe hem de ibadetler arasında da yapılabilir. Esasen duanın belli bir zamanı ya da mekanı yoktur. Taharetin yapıldığı yerler hariç İnsan dilediği zaman ve zeminlerde istediği şekilde ve lisanda dua yapabilir.

Duada en önemli husus insan ile Allah arasında herhangi bir aracının olmamasıdır. Bu da başka dinlerde olmayan ve sadece İslam Dinine özgü bir güzelliştir. Dua, hem ibadet sayılan ve kişiyi Allah’a

⁶⁷ Er-rudani (?). Büyük Hadis Külliyyatı, 5 / 9461,9466

⁶⁸ age., 5 / 9460

⁶⁹ age., 5 / 9415

⁷⁰ age., 5 / 9319 ,Feth’ül Kebir 1/1284

⁷¹ El-elbani (1988). *Camiğussair ve Ziyade, Feth’ül’Kebir*, 3.Baskı, Beyrut, 1 / 1286

⁷² El-elbani (1988). *Camiğussair ve Ziyade, Feth’ül’Kebir*, 3.Baskı, Beyrut, 2 / 7987-7988

⁷³ Büyük Hadis Külliyyatı 5 / 9223

⁷⁴ Rad 28 Ankebut 45

⁷⁵ Zümer 22 Mümin 60 Zuhruf 36-37 Haşır 19

⁷⁶ Er-rudani (?). Büyük Hadis Külliyyatı, 5 / 9237

⁷⁷ İsra 16-17 Ankebut 40 Fecr 6-13

yaklaştıran bir ibadet olmakla beraber aynı zamanda insanlardaki psikososyal motivasyonu ve huzuru temin eden muhteşem bir psikoterapi yöntemi de sayılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abd'ül Baki, M.F. (?). *El'Muğcem'ül Müfrehes Li'Elfaz'il'Kur'an*, 2.Baskı, Kahire
- CARREL, A. (1977). *Yarımlara Doğru, Dua*, Çev. R. Özdek, 3.Baskı, İstanbul: Yağmur Yayınları.
- El-elbani (1988). *Camiğussair ve Ziyade, Feth'ül'Kebir*, 3.Baskı, Beyrut.
- Er-rudani (?). *Cem'ul'Fevaid, Büyük Hadis Külliyyatı*, Çev.N.Erdoğan, İstanbul: İz.Yayınları.
- Gümüşhanevi, İ. V. (1982). *Ramuz El'Ehadis*, Hadisler Deryası, Çev.A.Bekkine, Milsan Basın Sanayii
- HORNEY, K. (1980). *Çağımızın Tedirgin İnsanı*, Çev.A.Yörükkan, Tur Yayınları, İstanbul,
- HÖKELEKLİ, H. (2013). *Din Psikolojisi*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- JUNG, C. G. (1965). *Psikoloji ve Din*, Çev. E. Gürol, İstanbul: Oluş Yayınları.
- JUNG, C. G. (1931). *Psychology Of Unconscious*, Trans By. B. M. Hinkle, M. D, Second Print, Dodd Mead And Company, Newyork
- Kapçı, M. (1987). *İslamda Sağılığın Önemi*, 3.Baskı, İstanbul: Bayrak Yayımcılık ve Matbaacılık.
- Katipoğlu, B. (2012). "İnsandaki Zihinsel Yetenekler ve Bazı Zihinsel Bozuklukların Oluşmasında ve Tedavisinde Dini Değerlerin Önemi", *Diyanet İlmî Dergi*, Cilt 48, Sayı 4.
- Katipoğlu, B. (2016). *Din Psikolojisi Açısından Freud Psikanalizi ve Din*, 2. Baskı, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Matbaası.
- Kur'an-ı Kerim
- Kutub, M. (1977). *İslam'a Göre İnsan Psikolojisi*, Çev.A.Nuri, 2.Baskı, İstanbul: Çığır Yayınları.
- Özcan, M.T. (1975). *İslam Ruhiyatı ve Ruhi Bunalımlar*, İstanbul: Bedir Yayınları.
- Sayın, E. (2013). *Dua Terapisi*, İstanbul: Nesil Yayınları.
- Tarhan, N. (2006). *Mutluluk Psikolojisi*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tarhan, N. (2016). *İnanç Psikolojisi*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Uzman, M. O. (2016). *Tababeti Ruhîye*, 2.Baskı, C.1 İstanbul: Kader Matbaası.
- Wayne, E.O. (1957). *Religious Factor in Mental Illness*, London: George Allen And Unwin.